

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚҰМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 25 (65901)
1996 йил, 17 апрель, чоршанба

Сотувда
эркин нархда

Россия Федерацияси Давлат Думасида шундай бир таш булди-ки, унинг захриқотил ислари миллионларча кишиларнинг димоғини ёрай деди. Ҳар қандай буруқсаи соғлом экологияни бузганидек, бу ҳам Ер шарининг мусаффо ҳавосини маълум даражада кирлади. Бусобиқ СССРни тиклаш билан боғлиқ қора смола шимдирилган гоюлар оловининг тутуни эди. Йук, бу фавқулудда эмас, балки кутилаётган бир ҳол эди. Ахир коммунистлар салмоқли овоз олиш ва Думага сукулиб кириб олиш учун озмунча уриндиларми? Ниҳоят шундай бир имконият булиши билан ниятларини ошкор қилдилар: СССРни қайта тиклаш ва илгаригидек коммунистик қизил қоида урнатиш!

Қизил занжирнинг қанақа булганини ҳозирги уқувчиларимиз унчалик тушунмасликлари мумкин. Чунки биз беш йилдан бери мустақил юрт Байроғи остида яшаймиз. Бирон бир давлатга қарам эмасмиз, уз Президентимиз, уз Олий Кенгашимиз, Байроғимиз, Мадҳиямиз, Тамгамиз, Пулимиз бор. Тулақонли давлатлар қатори Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзомиз. Бир юзу эллиқдан зиёд давлат мустақиллигимизни тан олган. Қанчадан қанча давлатларнинг элчихоналари пойтахтимизда ишлаб турибди.

СССР даврида қанақа эди? Битта кичик мисол. Шу сиз уқитган газетанинг бош муҳаррири Москвадаги амалдорларнинг тасдиғидан утмагунча ишга тайинланмас эди. Ҳа, бор-йўғи ун-беш йигирма киши ишлайдиган жамоага боплиқни Москва тасдиқлар эди. Шундан хулоса чиқариб

олаверинг. Шу йул билан қизил империя уз қароргоҳини юздан ортиқ миллат ва элатларни тилидан, динидан қатъий назар саждагоҳга айлантирган эди.

Миллионлаб халқ ҳаминша ташқаридан буладиган Америка хавфи остида қурқувда ушлаб туриларди. Ва бу ниқоб остида қуролланиш пойғаси авж олдирларди. «Тинчлигингни

зуми ҳам яшаб булди. 1991 йил 8 декабрда Беловежская Пушда СССР ни тарқалиб кетиши муносабати билан МДХ ни ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинди. Бироқ бизнинг ҳукуматимиз ва халқимиз Беловежская воқеасидан турт ой олдин 31 августда Ўзбекистон мустақиллигини эълон қилиб булган эди.

етмиш йил давомидаям бунчалик кенгаймаган, газлашмаган, тоза ичимлик суви билан таъминланмаган, йуллар ривожланмаган эди. Миллий қадриятларимиз, дин эркинлиги-чи? Кимнинг фарзанди эканлигини унутиб қуйган халқ уз буюк аждодларини англамоқда, қаддини кутармоқда... Беш йил ичида Ўзбекистоннинг уз автомо-

та куша-куша машиналар ёллаган, тахтиравонлар қурганлар-да! Қайта қуриш деган гаплар чиққан дастлабки йилларда СССРда 66 миллион ишга яроқли киши борлиги, уларни бошқариш билан 22 миллион киши бандлиги айтиларди. Демак ҳар икки меҳнаткашга битта раҳбар туғри келарди. Улар уша кунларни қумсамайди дейсизми? Яна орамизда шундай одамлар борки, улар фақат бугунни уйлайдилар, қорни туйса, куни утса булди. Эрта билан иши йук. Мустақиллик

қайсидир маънода узидан, нафсидан кечиш ва шунинг эвазига эртани яратишдир. Ҳа, коммунистлар ана шунақа диёнатсиз, иймони суст, иккиюзламачи одамлардан мақсад оляпти.

Президентимиз Халқ депутатлари Хоразм вилояти Кенгаши сессиясида сузлаган нутқларида уша кимсаларга очик ва аччиқ ҳақиқатни айтиб шундай дедилар: «Ўзбекистон халқи уз қулига кишан урдириб, алдаб-сулдаб онгини бузиб, эски охурга қайтадан ипсиз боғлаб қуйлишига ҳеч қачон ва ҳеч қандай йул билан розилик бермайди. Бу — аниқ гап. Яна бир бор айтаман: тарих гилдираги ортга айланмайди».

Шундай, азиз уқувчилар. Президентимизнинг гаплари бутун Ўзбекистон фуқароларининг гапидир, шу жумладан сизнинг ҳам. Бу озод юрт сизники. Шунинг учун зийрак ва ҳушёр булинг, мустақил юртимизнинг эртаси учун узингизни тайёрланг.

Эркин МАЛИКОВ.

«Думадаги тутунлар»

олабужилардан сақлаяпман!» деб шурлик халқни эркидан, қадриятларидан, тилидан, динидан Мосуво қиларди.

Номигагина тузилган республикалар ургимчак ипларидек бир-бирига шундай боғлаб ташланган эди-ки, бири сал қимирлаб кетса иккинчиси бўғиб қуярди. Ўзбекининг пахтасини ивановолик урислар газмолга айлантирган ҳолда либосни латишлар тикарди. Гугуртнинг чўши Барнаулда тайёрланса, дори си Тошкентдан олиб бориларди. Узимизда олтин чиққани ҳолда бир грамм олиш учун Москвага борардик. Мактабларда фақат уша томонларнинг дарсликлари уқитиларди. Буюк алломалар қадриятлари ҳақида гап булиши мумкин эмас эди. Халқни қул қилиш учун унинг утмишини унутдириш керак деган ақида ҳукм суарарди.

Одатда ҳамма нарсанинг вақти-соати булади, фурсати етгач, уни ҳеч қандай куч ушлаб туролмайди. Ер юзи бино булгандан бери мустабилдикка асосланган қанчадан қанча империялар, тузумлар шу тахлит йук булиб кетган. Шу жумладан коммунистик деган зуравонлик ту-

Хуш, улар нимага уз қора ниятларига эришиш учун бунчалик шошилишяпти ва ошқора уйинга утишяпти?

Биринчидан, улар СССРнинг бунчалик тез тарқаб кетишига ишонишмаган эди. Уша ургимчак туридек боғлаб ташланган иплар бунга йул қуймайди, бошқарув, саноат, транспорт пул тизимларининг яхлитлиги давлатларнинг мустақил яшаб кетинишига монелик қилади деб уйланди. Қарасаларки, ундай эмас. Ҳар бир давлат уз йули билан жуда тез шаклланоқда ва узини тутиб олмақда. Кечаги кунларни кумсанг у еқда турсин ундан шиддат билан уқлашмоқда. Коммунистик тузум катта даромад манбаи булган Ўзбекистоннинг нуфузи бутун халқаро майдонларга чиқди. Беш йил ичида унинг шаҳарлари, қишлоқлари таниб булмас даражада узгарди. Қишлоқлар

биль саноати булишини ким тасаввур этган. Галла, нефть мустақиллигини қулга киритиш йулидаги ҳаракатлар ва бу йилдаги ҳукумат қарорлари-чи? Чет эллар билан ҳамкорликда қурилаётган турли-туман қушма корхоналар энди-энди нишона бера бошлади. Бундай корхоналар унлаб, юзлаб эмас, минглабдир...

Мана уларни талвасага солаётган нарсалар! Бундай кутарилишларни, узгаришларни мустақиллик йулини тутган ҳар бир давлатда кузатиш мумкин. Бунинг устига Федерация таркибидаги Чеченистоннинг мутлақ мустақилликни қулга киритиш йулидаги олиб бораётган қураши, турли губернияларга булиниб мустақил ҳаракат қилиш йулларини танлаётган Узоқ шарк, Сибир улкалари ҳам уларни қадимги тузумни тиклашга шоширмоқда.

Энди, СССРни тиклаш тарафдори булган коммунистларга кимлар эргашяпти, уларни кимлар қуллаб-қувватляпти? Албатта, кечаги кунда фақат маинатни уйлаган, бошқалар меҳнати эвазига кун кечирган, бойлик орттирган хизматлари-

БОЛА ЖОН ХАЛҚМИЗ БИЗ, МЕҲРИБОН, ДИЛКАШ...

Болажон халқмиз биз,
Меҳрибон, дилкаш.
Тез кунгил овлаймиз,
Изламай тилкаш.

Бу оқ, бу қора деб,
Фарқига бормаймиз.
Барисин гамин еб,
Кулишга чорлаймиз.

Болалар кулишса,
Демак, бу олам шод.
Бу олам шод булса,
Демак, ҳар одам шод!

Сураткаш Т. Лутфуллаев

Қалба ишқ қур булсин,
купайсин болалар!
Тинчликка жур ахир,
Биз айтган аллалар.

Болалар бор булса,
Бағримиз бут доим.
Ёгилар ризку руз,
Барака, қут, доим!

Феълимиз аро биз
Бахт топдик, топдик
шон.

Биз мангу яшармиз,
Уларга садқа жон!

Мустақил юрт болалари иктидорлидир

— Мактабимизга пойтахтимиздаги фаранг элчихонасидан меҳмонлар келишармиш!

Ушбу хушxabар бир зумда барчани ҳаракатга солиб қўйди. Айниқса француз тилини урганаётган ўқувчиларнинг қувончи чексиз эди. Ахир ҳақиқий французлар билан уларнинг уз тилларида гаплашиш завқли эди-да. Шундай қилиб «фаранг» мактабдошларимиз хориж тилида шеър, қушиқ, савол-жавоб-

Синфга кирдим, угил бола синфдошларимнинг алланарса турисида маслаҳатлашиб турганларининг гувоҳи бўлдим.

— Нима ҳақда сирлашап-

сизлар, қизлардан яширин — дедим гинахонлик қилган бўлиб.

— Сир дейсан-а, аксинча, сизлар билан маслаҳатлашмоқчимиз, — деди жамоат ишлари фаоли бўлган Жамил.

Хуллас синфдошларимнинг ниятлари шундай эди. Келишувга биноан баҳорги таътил бошланishi билан синфимизни таъмирлашни бошлаб юбордик. Бу ишда айниқса синфбошимиз Улуғбек жонбозлик курсатди. Угил бола-

лар деворларни оқлашди, бадий графика фанидан олган билимлари асосида шарқона безаклар бериб,

лаш ишлари тугатилгач, қизлар устирган гулларини дераза токчаларига териб қўйишди. Синфи-

миз чиройига гуллар чирой қўшди. Ана шу ерда сизга бир сирни ошкор қилай. Яъни, уз меҳнати-

синфимиз куркига курк қўшишди. Қизлар ҳам қараб туришгани йўқ. Улар дераза ромларини, парталарни, эшик, пол, хуллас оҳак, буюқ сачраган барча нарсаларни чинидек қилиб тозалашди. Таъмир-

нг сингган синфда дарс тинглашнинг гашти бошқача буларкан. Биз IV чоракни ана шу тариқа бошлаб юбордик.

Қандай яхши-а! Билимхо-

Мактабимиз — ўз уйимиз

наМиз келгуси ўқув йилига ҳам тайёр!

Айтгандай, яна бир гап: бизга таъмирлаш ишларида бош-қош булган устозимиз Темирой Садриевадан миннатдоримиз. Жонкуяр устозимиз туфайли биз мактабда «Ташаббускор болалар» номини олдик.

Ҳозир бошқа мактабдошларимиз ҳам биздан урناق олиб, ишга киришдилар.

Мўътабар САНАЕВА.

Фаранглар болалар қўлишди

ли суҳбатлар, икки халқнинг миллий кийимларини тайёрлай бошлашди.

Ниҳоят шодиёна дамлар етиб келди. Меҳмонларни болалар гуллар ва қушиқлар билан қарши олишди. Муслима Комилова, Меҳринисо Хайриддинова каби ўқувчиларнинг француз тилида бемалол гаплаша олишлари уларни хайратга солди. «Офарин, узбек иқтидорлари» дейишди меҳмонлар болаларни эркалаб.

Мактабимизда хорижий тилларни урганишга катта аҳмият берилади.

Дастлаб устозимиз Баҳриддин ака Маъмуров Тошкент давлат чет тиллар институтини тугаллаб келиб иш бошлаган эдилар. Шундан сўнг у кишининг издошлари кўпайиб бораверди. Ҳозирги кунда Абдурашид Ҳасанов, Карим Ҳамроев, Дилором Баротова, Қаноат Темирова, Олима Сафарова, Мавлуда Холова каби шогирдлар устоз йулидан бориб фаранг ва ингиз тилидан узлари таълим олган даргоҳда дарс бермоқдалар.

1994 йилда Франция элчихонасининг таклифи билан уша ерда малакасини ошириб қайтган устоз А. Ҳасанов болалар орасида тил урганишга қизиқувчиларни ажратиб олиб, чуқурлаштирилган синф очиб ўқитмоқда. Ушбу синфга изланувчан муаллима Зебинисо Хайриддинова раҳбарлик қилаяпти. Ўқувчилардан Меҳринисо Хайриддинова, Гулчеҳра Файзуллаева, Шаҳноза Туйбоева каби ўқувчилар хориж тилида қийналмасдан гаплаша оладилар. Ҳатто шеър ва қушиқлар ҳам туқийдилар. Устоз Ҳасановнинг Муяссар ва Муслима Комилова каби шогирдлари бир неча йилдан буён туман, вилоят, республика олимпиадаларида фахрли уринларга сазовор бўлаяптилар.

Утган йили мактабимизда барчамиз учун қувончи воқеа юз берди. Яъни жонкуяр муаллим Абдурашид Ҳасановга Ўзбекистон Халқ ўқитувчиси фахрий унвони берилди.

Ҳафиза НУРИЛЛАЕВА.

ҲИЖДУВОНДАГИ

3-МАКТАБДАН

«ЁШ

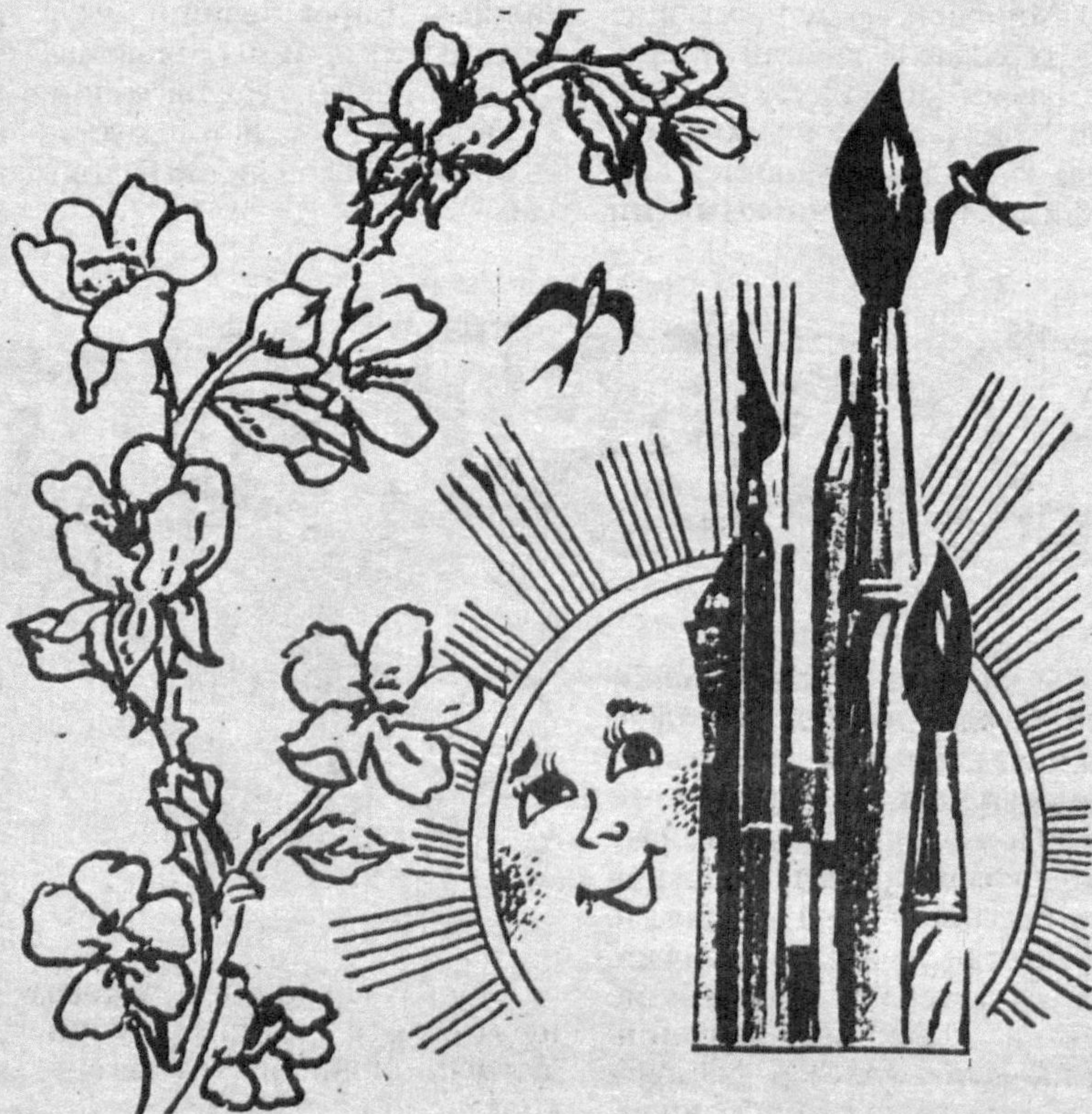
МУХБИРЛАР

СИРТҚИ

МАКТАБИ»

АЪЗОЛАРИ

ЁЗАДИЛАР

Уша воқеа сира ёдимдан чиқмайди. «Нега шундай қилгандингиз, устоз?» деб сўрадим бир куни Зулайҳо опамдан.

— Бир умр ёдингда қолиши учун, — деб жавоб бердилар, кейин жилмайдилар. «Мана, ҳали ҳам эсингда эканку», дея давом этиб елкамга қоқдилар.

«Қандай воқеа экан?» деб хайрон бўлаяпсизларми? Мана, эшитинг.

Биринчи синфда ўқирдим.

— Опажон, мени ҳам чеварликка қабул қилинг, — дедим тугарак раҳбари Зулайҳо опа Узоқовага.

— Хўп, қи-

залоқ, қани мана бу матога игна санчиб, тикиб кўрчи? — дедилар.

Мен уларнинг айтганларини бажардим.

— Тўғри, — дедилар устоз, — лекин бир жойида хато қилдинг,

ана шу хато нитопиб кел, кейин қабул

қиламан.

Роса уйладим денг, Уйдагилардан ҳам суриштирдим, кўплар билан маслаҳатлашдим. Хатони топа олмадик.

Орадан икки ҳафта утгач, яна бордим

— Топдингми? — дедилар.

— Йўқ, — дедим ерга қараб.

— Хафа бўлма, майли, қабул қиламан, кейин урганиб оларсан, — дедилар жилмайиб.

Кейин билсам, игна тутишни ҳам, тикишни ҳам тўғри бажарган

Хунар-хунардан унар

эканману, устоз танлаган касбимга аҳдим қатъийми, йўқми, си-наган эканлар.

Шу воқеага ҳам уч йил бўлди. Ҳозир чевар опамиз раҳбарлигида оддий матолардан

бежирим куйлақлар, халат, фартуклар тикаяпмиз. Утган йили мактабимиз спортчилари «Кувноқ стартлар» республика телевизион мусобақасидан голиб бўлиб қайтдилар. Ушанда зангори экран орқали мактабларим уйинини кузатар эканман, фахрдан кузларим чарақлаб кетди. Чунки уларнинг эгнидаги узига хослиги, бежиримлиги билан ажралиб турган спорт кийимларини Зулайҳо опам ва биз тиккан эдик-да.

Озодахон ХОЛОВА.

Кутубхона — нурхона

— Истат опа, опажон, менга ёрдам беринг!

Мактаб кутубхоначиси тусатдан айтилган бу гапдан хайрон бўлди.

Ҳали дарслар бошланishiга бир оз вақт борлиги сабабли, Истат опа кимдир китоб сураб келиб қолишини кутарди.

— Опажон, мен аълочи бўлишни истайман, шунча ҳаракат қилсам ҳам яхши ўқиёлмайман.

Кутубхоначи усмирга синовчан тикилди, кейин:

— Сен аълочи бўлишга астойдил киришибсан, албатта ниятингга етасан,

фақат сабр қил. Мана бу китобни ўқиб чиқ. Унда дастлаб қолақ боланинг катта булғач, олим булғани, қўрқоқнинг довурак, дангасанинг ишчан, семизнинг қандай озгинликка эришгани ҳақида ёзилган. Ўқиб булғач, таассуротларингни ёзиб берасан.

Бундай ҳодисалар кутубхоначиси Истат опа Салоева иш фаолиятида тез-тез учраб туради. Ана шундай пайтларда улар болаларни илиқ қарши олиб, зарур маслаҳатлар берадилар, бадий ва бошқа мавзулардаги китоблар танлашда кумаклашадилар.

Кутубхонамиз ҳам озода, саранжом-сарийшта, турли номдаги адабиётларга бой. Ўқувчилар ҳам олган китобларини тартибли, бут сақлашга ҳаракат қиладилар, йиртилганини ямаб, қайта тиклаб олиб келадилар.

Гулрух СУННАТОВА.

Ҳозиргидек эсимда. Ут-тизинчи йилларнинг биринчи ярмида куп вақт уйимизга турли касб эгалари — ёзувчилар, олимлар, инженерлар, артистлар, мухбирлар тез-тез келиб туришарди. Улар ҳатто бизнинг яшаш, ўқишимиз билан ҳам қизиқардилар. Турли саволлар беришарди. Бир гал газета мухбирларидан бири: «Кечирасиз, уртоқ Файзулла Хужаевич, сизни миллионер бойнинг ўгли дейишади. Шу ростми?» дея берган саволига отамнинг кулимираб: «Ҳа, рост, отам бой савдогар булган. Мен эса уша бойликка эга булмай инқилобчи булдим» деганлар.

Уйимизга Ҳамза Ҳакимзода, Суфизода, Садриддин Айний, Абдулла Қодирий, Усмон Носир, Чулпон, Фитрат, Боту, Гайратий, Комил Яшин, Домла

Элим, юртим дея жон берганлар

отамнинг ёнига утириб олиб унинг қизариб кетган кўзларига меҳрибонлик билан боқиб: «Болам, не вақт булди, ётиб дамингни олгин», — дер эдилар.

Шунда отам ёзудан тухтаб, кўзларига дам бераркан: «Онажон ҳозир ётиб дам олишнинг пайти эмас» дердилар.

Улуг инсон меҳрибон волидасига она Ватаннинг ке-

гани сабабли шундай хислатли одамлар билан бирга юрарди. Айниқса классик мусиқани, китоб ўқишни ёқтиргани учун уларга алоҳида вақт ажратарди. Ов қилиш, шахмат уйини, очиқ ҳавода сайрни хуш кўрарди. Шоир Фитрат, Чулпон билан куп шахмат суришарди. Унинг юраги халқ эди. Узидаги барча билимлар, яхши хис-

хотирасини абадийлаштириш туғрисида қарор қабул қилинди. Ўзбекистон ССР фанлар академиясига Файзулла Хужаевнинг уч томлик танланган асарларини ўзбек ва рус тилларида нашр қилиш топширилди. Ўзбекистон ССР фанлар академиясига И. Муминов номидаги фалсафа ва ҳуқуқ институтининг ил-

ВИЛОЯТ ХУЖАЕВНИНГ ДЕГАНЛАРИ (Тарихий очерк)

лажаги ҳақида нималарнидир ҳикоя қилар, баъзан газета, журналлардан қизиқ воқеаларни ўқиб бериб, уни ташқарига хурса-

латларни она Ватан, халқига улашишга тайёр эди. Дустларининг айтишларича, 1920-1921 йилларда дав-

мий ходимлари қатори мен ҳам профессор О. Э. Эшон раҳбарлигида Файзулла Хужаевнинг танланган асарларини нашрга тайёрлаш ишига жалб этилдим.

Ишни тайёрлаш жараёнида турли архив материаллари, тарихий хужжатлар, матбуот саҳифаларини бирма-бир варақлашга, эски фотоальбомларни куришга туғри келди. Ушанда мен Ф. Хужаевнинг генераллик кийимида тушган турт ромбалик сурати (фотосини) чанг босган бир винетка (архив)дан топиб олган эдим ва уни купайтириб, матбуотда эълон қилдим. Бу ноёб сурат Ф. Хужаев асарларининг биринчи томида эълон қилинди.

— Бир маротаба 1922 йилда уни Бухоро кинотеатрида ёндириб юбормоқчи булганлар, неча бор пистирмалар уюштиришган экан?

— Истиклол душманлари учун отам хавфли шахс булган. Шу туфайли йуқотмоққа уринишган. Ҳар гал у кишига бахтли тасодиф ёрдам берган. Ёнган кинотеатрдан ҳам омон чиққан.

— Бирга ишлаб, мулоқотда булганларнинг хотирлашича, отангиз бир оз оқсаб юрган эканлар?

— Онамнинг айтишларича, 1925 йилнинг ёзида Ф. Хужаев СССР Марказий ижроия комитетининг олти раисидан бири сифатида Абхазия АССРнинг чегара можаросини ҳал қилиш ишида қатнашади.

Ушанда автомобиль ҳалокатига учрайди. Боку шиқорлари отамнинг суяклари майдаланган бир оёғини кесиб ташламоқчи буладилар. Отам бунга розилик бермайди. Шунда Бухородан табиблар чақирилади. Катта онам Райҳон Саидмурод қизи билан бухоролик икки табиб тезлик билан Бокуга етиб борганлар. Улар бир ой ичида майдаланган суякларни

жой-жойига қуйиб оёққа тургазганлар. Бухоролик табибларнинг билими, иқтидорига қойил қолган боқулик табиблар узларига ҳам ургатишни илтимос қилишган. Шунда табиблар бир дона шиша идиш ва буз халта келтиришни буюрадилар. Улар одамларнинг кўз унгида халта ичига солинган шиша идишни тош билан уриб майдалайдилар, кузи боғлиқ ҳолда елим ёрдамида идиш синиқларини жой-жойига қуйиб бутунлайди. Идиш асли ҳолига қайтарилади. Кейин синган, чиққан қўл-оёқларни ҳам худди шундай уз ҳолига келтиришни кўрсатиб беришади. Шундай қилиб Бухоро табиблари боқулик қардошларни қойил қолдиришган экан.

— Бизнинг олиб борган 30 йиллик тадқиқотларимизча, тарихчи олим Файзулла Хужаевдан 30 дан зиёд китоб, рисоалар, 200 га яқин маъруза ва мақолалар қолган. Бироқ у кишининг купгина асарлари, юздан ортиқ муҳим мақолалари уч томликка киритилмай қолган. Сиз отангиз асарларини тупловчи ва нашрга тайёрловчи сифатида шу ҳақда нима дейсиз?

— Ф. Хужаев тарихчи ва иқтисодчи олим сифатида шарқ халқлари, Урта Осиё халқлари тарихини ёритишда катта ишлар қилди. Унинг асарлари мундарижаси тулиқ тузилган эмас. Ёзилган мақолалар, тақризлар, маърузалар, тарихий маълумотнома, изоҳлар уч юзга яқин булади. Китоб, рисоалар утгиздан ортиқроқни ташкил этди. Уларни тулалигича чоп этиш, у ҳақдаги замондошларининг эсдалик китобларини нашр эттириш вақти етиб келди. У ҳақда баркамол, бадиий полотнолар, бадиий фильмлар яратишга ҳам шошилишимиз керак.

— Дуст ёрлари куп булганми?

— Узларининг айтишларича, партия ва давлат ишида ишлаш жараёнида Аҳмад Рафиқ, Абдуллабеков, Фитрат, Йулдош Охунбоев, Абдулла Раҳимбоев, Назир Турақулов, Акмал Икромов сингарилар билан дустлашганлар. Назир Турақулов, Абдулла Раҳимбоев, Турар Рискүлов, Иномжон Ҳидиралиев билан дустона ижодий ҳамкорликда булганлар.

(Давоми бор)

Ҳалим Ибодов, Муҳиддин Қориеқубов, Маннон Уйгур, Тухтасин Жалилов, Ҳалима Носирова, Тамарахоним келишиб, отам билан мулоқотда бўлиб, турли мавзуларда суҳбатлашганларини эслайман.

— Отангизни қобилиятли ташкилотчи, уста нотиқ, тиниб-тинчимас, халқпарвар инсон булганлар, дейишади?

— Отам оддий, ута камтар, ақли, сезгир, ишчан, юксак маданиятли инсон булганлар. Давлат ишлари билан бандликларига қарамай, рузгор ишларида ёрдамлашар, бизнинг ўқишларимиз, тарбиямизга ҳам вақт ажрата олар эдилар. Кеч тушиши билан уз хоналарига кириб аллавақтгача ё бирор маъруза ёки газета-журналларга мақола ёзиш билан банд булардилар. Йигинларда сузга чиққанда нималарни гапириш кераклиги ҳақида ён дафтарларига белгилаб олардилар.

Баъзан Райҳон момом

(Боши ўтган сонда)

нд қилиб кузатарди. Уйимиз, яшаш шароитимиз купчилик қатори жуда оддий эди. Стол-стул, икки-учта курси, бежиримгина китоб жавонимиздан булак бойлигимиз йўқ эди.

Эсимда, бир кун ёзув столимизнинг (баъзан овқатланиш столимиз ҳам) бир оёғи синиб қолди. Шунда отам кўзларига болга, мих олиб уни бирпасда тузатиб бердилар. «Мана, энди оёғи мустаҳкам булди, бир асрга ҳам дош беради» дедилар жилмайиб менга.

Отам оила аъзоларимизни оддийликка, меҳнатга, камтарликка, бошқаларни хурмат қилишга, одамийликка ургатар эдилар. Бойликка интилиш, таъмагирлик, худбинлик, манманлик у кишига мутлақо бегона эди. «Мен отамнинг олтинини олмадим, элимдан олқиш олдим» деган гапларини куп эслайман.

— Файзулла Хужаев нималарни ёқтирар эдию ва нималарни рад этарди?

— Отам табиатан туғри, ростгуй, меҳнатсевар бул-

лат ишлари билан банд булишларига қарамай Бухоро шаҳрида ўқитувчилик ҳам қилиб, меҳнаткаш халқ оммасига маърифат тарқатиш муҳимлигига эътибор қаратган эканлар.

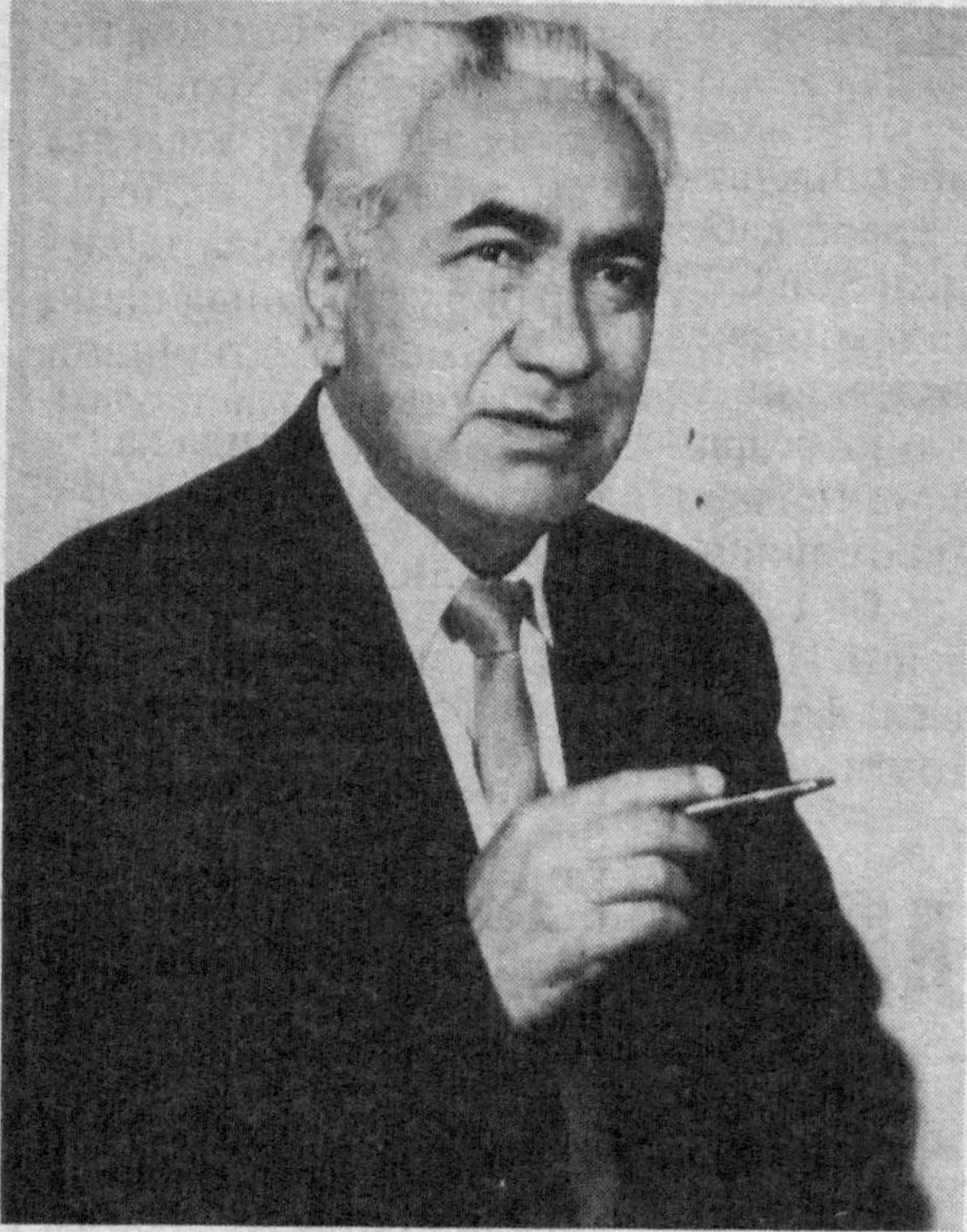
У киши иккиозламачилик, лоқайдлик, порахурлик, қаллоблик, ёлгончилик, мақтанчоқлик, шуҳратпарастликни ёмон кўрар, бундайларга уз урнида зарба берар эдилар. «Эл-юрт бошида турган одам энг аввало ҳалол, покиза, одил, доно, оддий, ва самимий булиши керак», — деган гапларни отамдан такрор эшитганман.

— Дарвоқе, Вилоят опа. Сизни Ўзбекистон Республикасида хизмат курсатган маданият ходими унвони берилиши билан муборакбод этаман.

— Раҳмат. Ҳукуматимиз, шахсан Шароф Рашидовдан миннатдорман!

***

Маълумки, 1967 йил, 28 февралда атоқли давлат арбоби, Ўзбекистон халқ комиссарлари советининг биринчи раиси Ф. Хужаев

Болалар, орангизда «Вой, вой, вой, Бахти эркатой» кўшигини билмайдиган, уни хиргойи қилмайдиганлар топилмаса керак. Бу кўшиқни ким ёзганини ҳам биласизларми? Уни сеvimли шоиримиз Хайдар Муҳаммад сизга атаб, тўғрироғи, ораларингиздаги айрим эрка, тантиқ, қайсар болаларга атаб ёзган. Бу кўшиқни тинглаб ана шундай тенгдошларингиз ўзларига тегишли хулоса чиқариб олган бўлсалар, ажаб эмас. Бундан ташқари адабнинг кўплаб сахна асарлари, «Санъат шайдоси», «Тўғри гапиргани учун» каби ҳикоялари ҳам, «Сабъи сайёр» асари, «Ҳазилкаш шоҳ» эртак спектакли, «Сехрар ва айёр», «Элёр ботир» драмалари ҳам сиз болаларга аталган. Уларда ҳалоллик ва ростгўйлик, яхшилик ва эзгулик, мақсад сари интилиш каби инсоний туйғулар тараннум этилади.

Ўз ижод йўлида болаларга атаб бир-биридан мазмунли асарлар тухфа этиб, уларга бир олам қувонч улашайтган адабимиз Хайдар Муҳаммад бугунги кунда ҳам ранг-баранг асарлар устида қизгин иш олиб бормоқда. Қуйида Хайдар Муҳаммаднинг ижодидан намуналар ўқийсиз.

Хайдар Муҳаммад ТЕГИРМОН

суртилди.

Тегирмон, жон тегирмон,
Сенга келди бугдой-дон.
Оппоқ ун қилиб бергин,
Тандирларда пишсин нон.

Гуриллади тегирмон,
Қоп-қоп ун чикди шу он,
Машинага ортилди,
Жунатилди уй томон.

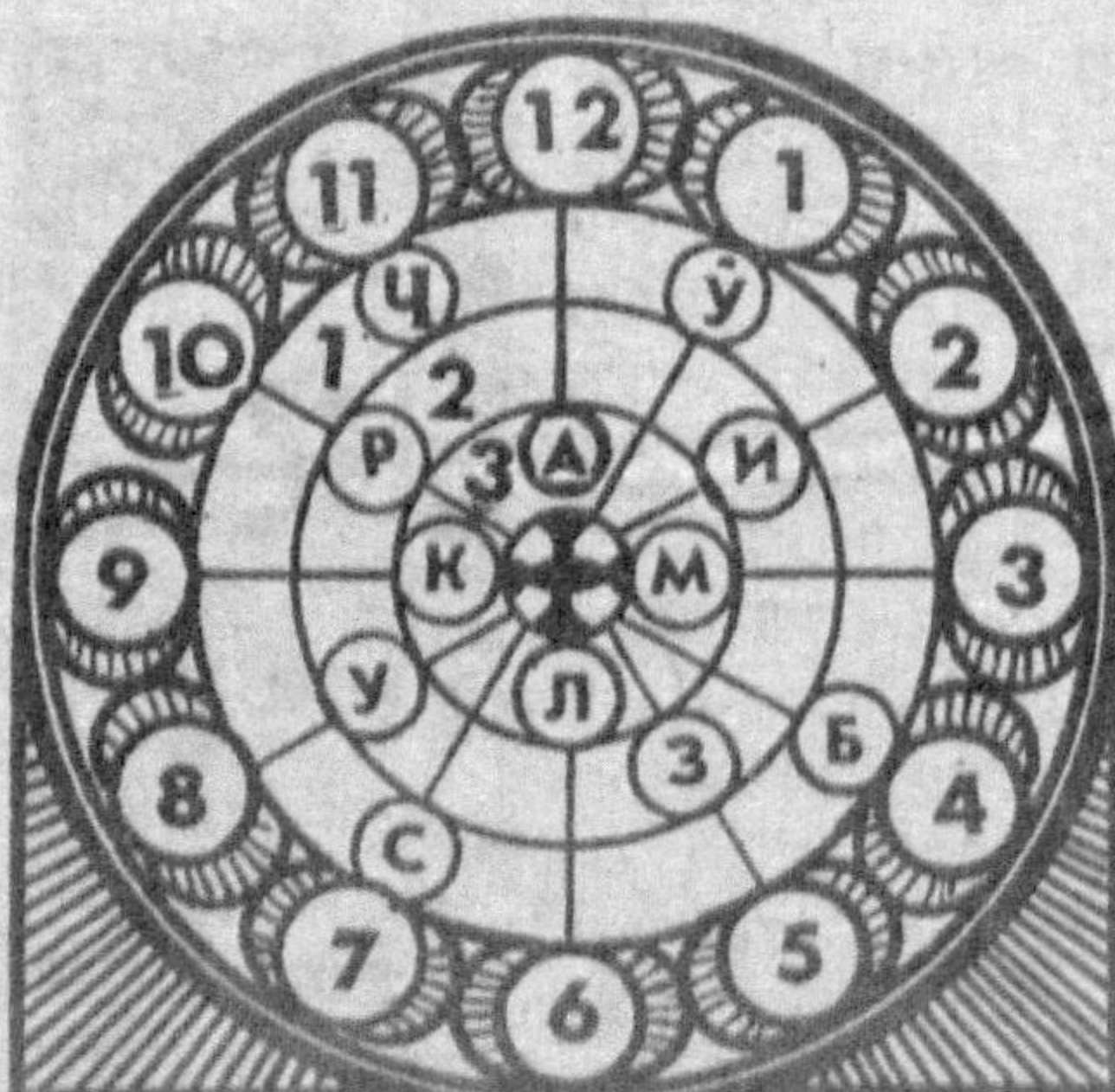
Тандирларда ёпилди,
Дастурхонга тортилди.
Синдирилди уртада,
Қаймоқ, ёғлар

Оҳ-оҳ ширин мазаси,
Бордир пиёз, жиззаси
Қорин тўяр ҳидига
Асл нонлар сараси.

Узимизнинг бугдой бу
Қиримизда усган у.
Баҳорда чақмоқ, булут,
Ёмғир булиб сепган сув

Бобомлар тракторда,
Ишлаганлар хув қирда,
Бугдой берди мул ҳосил
Энди нон у— тандирда!

Нон, нон, иссиқ нон,
Олинг, олинг меҳмонжон.
Қаймоққа ботириб енг
Роҳат қилар тану жон.

1	-	4	2	-	2	2	-	10
3	-	6	2	-	2	3	-	9
1	-	7	2	-	2	2	-	3
3	-	9	2	-	8	1	-	11
1	-	4	1	-	1	3	-	6
3	-	3	3	-	12	1	-	7

Газетамизнинг 6 апрель сониди эълон қилинган «Куллар» жугрофий топширигининг жавоблари: 1. Байкал. 2. Иссиқ кул. 3. Телец. 4. Балхаш. 5. Севан. 6. Қоракул.

МУАММОНОМА

Болалар! Шаклнинг остки қисмидаги рақамлар жуфтда буюк соҳибқирон бобомиз Амир Темур Муҳаммад-Тарағайнинг ҳикматли сузларидан бири яширинган. Тасвирнинг юқори қисмидаги айланаларда терилган ҳарфларни (биринчи рақам айлана, иккинчиси эса ҳарф тартибини англатади) алмаштириш йули билан муаммонгани ҳал этинг.

Тузувчи: Фозилжон Орипов.

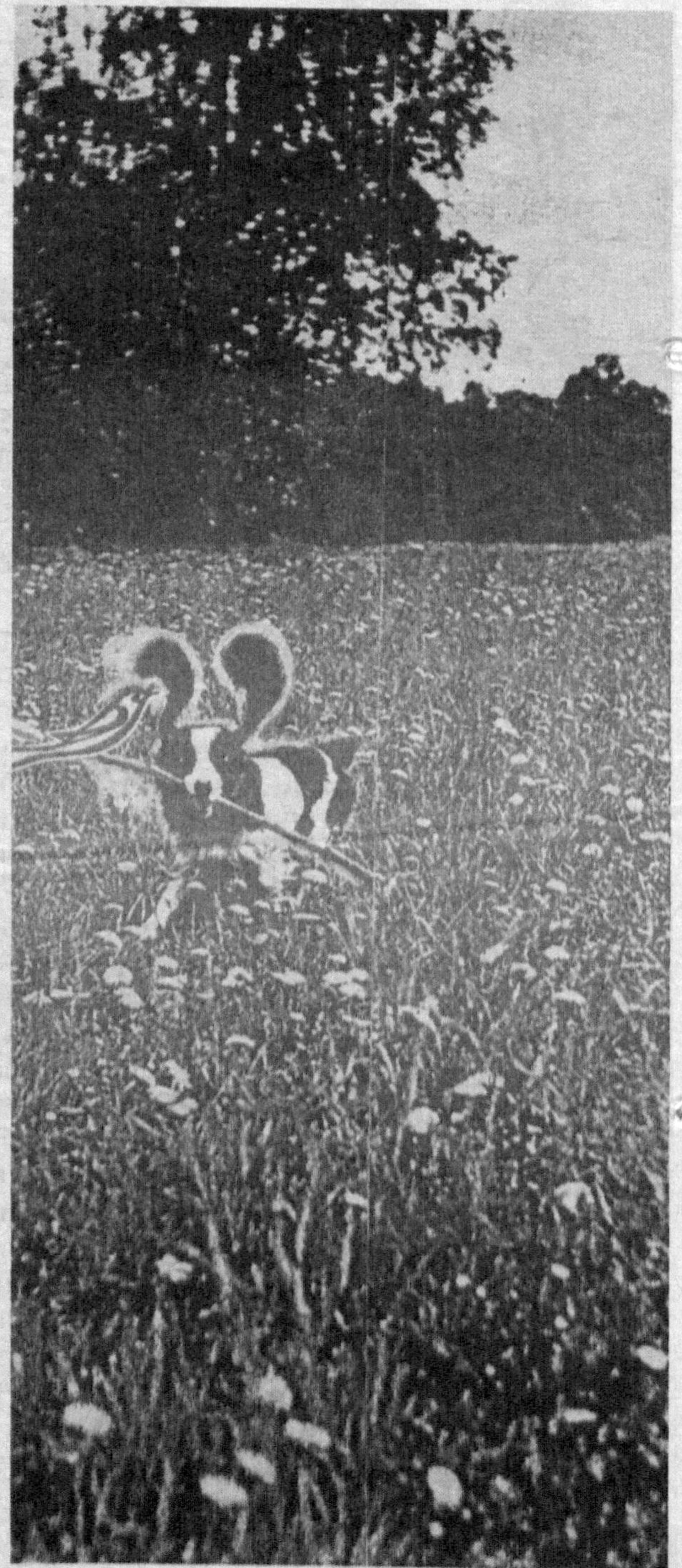
Кечқурун оиламиз билан кечки овқатга утирган эдик, бирдан кузим деворда осиглик турадиган қунғир айиқ қуғирчоққа тушиб қолди. Унинг усиклигидан мунчоқ кўзлари зурга куринадиган жунини кимдир ёш болаларнинг сочини қайчида олгандек нотекис қийиб чиққан эди. Қизларимдан биттаси уйнаб «сочини олган булса керак деб уйладим.

— Ким, айиқнинг «сочини олиб қуйди? — деб сурадим қизларимдан. Улар «билмадим», «билмадим» дея бир-бирларига ҳайрон булиб қараб олишди.

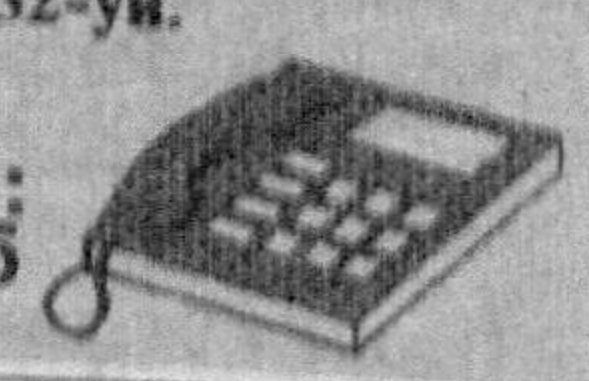

- Мен олганим йуқ, чин сузим, — деди 5-синфда ўқийдиган қизим.
  - Улай агар, мен ҳам олганим йуқ, — деб қасам ичди 3-синфдаги қизим.
  - Билмадим, узи шунақа, — деди биринчи синфда ўқийдиган қизим.
- Сунгра Сурайё кўзларини гилдиратиб, чалгитиш учун ҳар хил қилиқлар қила бошлади.
- Вой, синчиклаб қарамабман, буйининиям тўрт энлик сугуриб қуйишибди, — деди онаси.
- Қизларимнинг қайси бири бу ишни қилганлигини топишим керак. Булмаса эртага бундан ҳам хунуқроқ қилиқ қилиши мумкин, деган мақсадда талбир кидирдим ва:
- Агар ким айиқ жунини қирққанини айтмаса, айиқ кечаси жонланади, тишлари усиб чиқади ва «сочини олган»ни бориб тишлайди, — дедим. Қизларим ишонишиб қурқа бошлашди.
  - Ҳозир айиқни олиб печкага ёқвораман, — деди Сурайё кўзларини жовдиратиб.
  - У ёнмайди, печканинг қоққоғини очиб, чиқиб келаверади, ким туғрисини айтса, қулогига айтиб қуяман, тишламайди, — дедим хотиржам.
  - Мен олудим «сочини», — деди Сурайё гуноҳқорона оҳангда. — Синфимизда доска артадиган ёстиқча йуқолиб қолган эди. Мен айиқнинг юнгидан ёстиқча қилиб бордим. Ёстиқ жундан булади-да, — деди узини оқлаб.
- Мен Сурайёни уришмадим. «Нега» дерсиз? Чунки у қилмишига иқроп булди.

ДИҚҚАТ! Ушбу расм асосида яхши эртак ёзиб юборган ўқувчиларни эртаклар шаҳрининг сирли мукофоти кутади.

РАСМ - ТОПИШМОҚ

<p>ТОНГ ЮЛДУЗИ Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси</p>	<p>Бош муҳаррир Умида АБДУАЗИМОВА</p>	<p>Таҳрир хайъати: Наримон ОРИФЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙЎЛДОШЕВА, Марат ШАФИЕВ, Феруза ЖАЛИЛОВА, Сайриддин ХОЛОВ (масъул котиб)</p>	<p>ИВМ компютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — Г-0198. 7691 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топшириш вақти 19.00. Топширилди — 18.30</p>	<p>Рўйхатдан ўттиш тартиби № 000137 • Маъзилмиз: 700083, • Тошкент шаҳри, • Матбуотчилар кўчаси, • 32-уй. • Телефон: 33-44-25</p>
---	--	--	---	---